

Recenzja książki autorstwa Kazimierza J. Pawelca pt. „Czynności niepowtarzalne w sprawach o wypadki drogowe. Aspekty procesowo-kryminalistyczne.

Składająca się z ośmiu rozdziałów publikacja stanowi pierwszą próbę ujęcia w ramy monografii istotnej dla praktyków prawa problematyki. Według danych Komendy Głównej Policji w 2013 r. zgłoszono 35 847 wypadków drogowych, w których 3 357 osób poniosło śmierć, a 44 059 osób zostało rannych i aż 355 943 kolizje drogowe (Wypadki drogowe w Polsce w 2013 roku, Warszawa 2014 s. 6). Dane co do szkód na osobie robią szczególne wrażenie jeżeli zauważy się, że w tym samym roku odnotowano 574 zabójstw i 14 090 zdarzeń ze skutkiem uszczerbku na zdrowiu.

Opracowanie wypełniające lukę wśród dostępnych na rynku publikacji jest niewątpliwie potrzebne. Praca w podtytule zawiera odwołanie do aspektów procesowo-kryminalistycznych, a we wstępie można przeczytać, że uwzględnia stan prawny na 1 lipca 2015 roku, a więc rozważania w niej zawarte będą aktualne w konsekwencji największej od przeszło dekady nowelizacji Kodeksu postępowania karnego.

Nie można recenzowanej książki odbierać jako podręcznika, albo wyłącznie teoretycznej monografii przedmiotu. Wręcz przeciwnie, oceniając pracę w tym kontekście można by mieć pewien naukowy niedosyt, bowiem w pracy ograniczono wywody teoretyczne. Niejednokrotnie Autor ogranicza się do przedstawienia wiodącego poglądu, albo dominującej linii orzeczniczej nie prowadząc szczegółowej analizy poglądów, które nie zyskały aprobaty. I – co trzeba podkreślić – jest to walor książki, która skierowana jest do praktyków i podporządkowana rygorom takiej publikacji.

Kazimierz J. Pawelec, adwokat z przeszło 20-letnim stażem w zawodzie mający niebagatelne doświadczenie w procesach dotyczących wypadków drogowych przedstawia w przejrzysty i klarowny sposób informacje dotyczące postępowania w sprawach wypadków drogowych, niejednokrotnie sygnalizując w oparciu o własne spostrzeżenia braki w zbieraniu materiału dowodowego i możliwe w praktyce sposoby ich uniknięcia.

Książkę rozpoczyna omówienie aspektów prawnych wykroczenia spowodowania zagrożenia w ruchu lądowym, zaraz po tym omówieniu zawarto

rozdział dotyczący ustawowych znamion przestępstwa ruchu drogowego. W tej części teoretyk prawa będzie czuł niedosyt spowodowany brakiem sporów doktrynalnych i rozważań dotyczących czysto hipotetycznych stanów faktycznych. Praktyk natomiast bez trudu dostrzeże, że wiedzę przedstawiono w sposób syntetyczny, przedstawiając wiodące nurty naukowe oraz najważniejsze orzecznictwo Sądu Najwyższego. Walorem tej części książki jest możliwość wykorzystania informacji w niej zawartych w pracy zawodowej. Stanowi o tym odpowiednia dawka treści.

W kolejnych dwóch rozdziałach Autor omawia czynności niepowtarzalne na miejscu i poza miejscem wypadku drogowego. W tej części zawarte są spostrzeżenia dotyczące charakteru czynności niepowtarzalnych i ich charakterystyce w aspekcie prawnym. Szczególnie pożyteczną jest część o oględzinach pojazdu i wstępnym badaniu jego sprawności technicznej, gdzie wskazywane jest na jakie aspekty należy szczególnie zwrócić uwagę, w kontekście dokumentowania i zbierania dowodów w sprawach o wypadki drogowe.

W dalszej części książki przeczytać można rozważania na temat dokumentowania czynności niepowtarzalnych, z ciekawym omówieniem roli notatki służbowej, która czasem – jak wynika z obserwacji Autora – miałyby w założeniu twórców takich notatek zastępować (substytuować) treść zeznań i wyjaśnień uczestników zdarzenia, co kategorycznie jest niedopuszczalne i na co słusznie zwraca uwagę Autor.

Kolejna część pracy (rozdział VI) skierowana jest przede wszystkim do biegłych. Zawarte tam rozważania mają pomoc przede wszystkim im w sformułowaniu poprawnej formalnie oraz merytorycznie opinii, w tym wskazania możliwych do wykorzystania programów komputerowych wspomagających wydanie opinii. W odniesieniu do tej problematyki słuszne są spostrzeżenia zawarte w pracy, o tym, że system komputerowy może wyłącznie wspomóc w wydawaniu opinii, a dane do niego wprowadzone należy uprzednio wyliczyć. Zdarzają się bowiem sytuacje odmienne, gdzie biegli przyjmują dowolne parametry wejściowe i modyfikują je tak długo, aż w programie komputerowym osiągną zadowalające wyniki. Prawidłowe są spostrzeżenia dotyczące oceny opinii biegłego zawarte na końcu rozdziału.

W rozdziale VIII omówiono procesowe konsekwencje braków w postępowaniu dowodowym oraz – co istotne – ich wpływ na postępowanie sądowe i możliwe

konsekwencje. Praktycy docenią z pewnością część dotyczącą możliwych zarzutów odwoławczych w tym zakresie.

Książkę kończy rozdział VIII zatytułowany Wnioski końcowe, w którym Autor syntetycznie podsumowuje opisaną problematykę i wskazuje własne spostrzeżenia, które mogą okazać się przydatne w rozwiązywaniu problemów dotyczących czynności niepowtarzalnych w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych.

Publikacja z całą pewnością jest tytułem potrzebnym, odpowiada na lukę wydawniczą w prezentowanej tematyce, stanowi też ważny przyczynek do dalszej dyskusji i pogłębionych studiów i badań nad opisaną problematyką. Istotne jest scharakteryzowanie i opisanie czynności niepowtarzalnych w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych. Równie ważna jest weryfikowana w zasadniczej części książki teza, że osoby biorące udział w wymienionych zdarzeniach drogowych, które są zobowiązane do uczestnictwa w czynnościach procesowych winny mieć status i uprawnienia osób zatrzymanych. Opracowanie z całą pewnością przyda się praktykom prawa, a może stanowić wstęp do wzmożonych rozważań teoretycznoprawnych.

Dr Karol Pachnik
Adwokat